

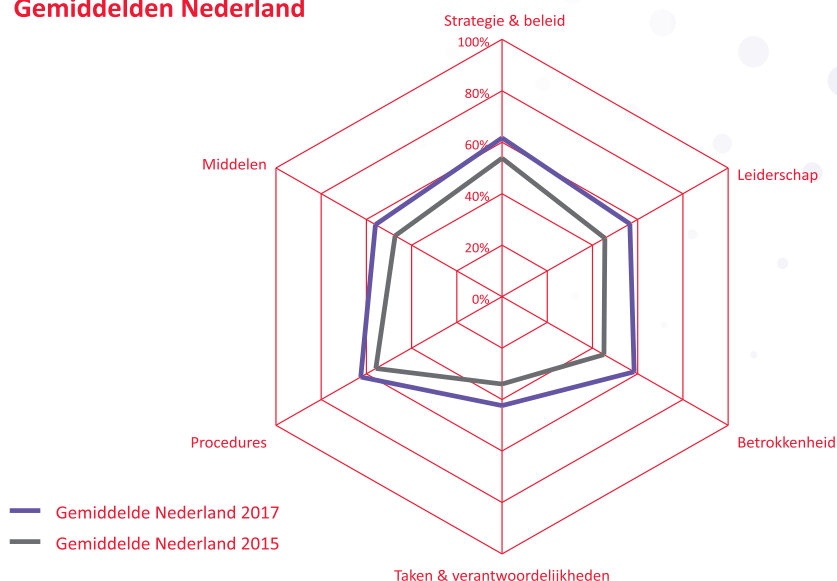

KLIMAATADAPTATIE LEEFT, MAAR LEIDT NOG NIET

Klimaatadaptatie leeft, maar leidt nog niet. Klimaatadaptatie leeft, maar leidt nog niet. Dat is de belangrijkste conclusie die getrokken kan worden uit onze klimaatscan 2017. De klimaatscan test gemeenten op een zestal aspecten en beoordeelt de integratie van klimaatadaptatie binnen gemeenten. Deze scan is in 2015 voor het eerst uitgevoerd en herhaald in 2017. Op alle vlakken is vooruitgang te zien. Bestuurders en beleidsmakers tonen een hoge mate van betrokkenheid voor klimaatadaptatie, maar weten hun ambities, plannen en visies niet door te voeren naar de praktijk en de dagelijkse realiteit. De integratie van klimaatadaptatie in gemeenten mist een stevige verbinding tussen bestuur en de ambtelijke organisatie. Desondanks is de rol en realisatie van klimaatadaptatie in projecten aanzienlijk verbeterd.

KLIMAATADAPTATIE LEEFT, MAAR LEIDT NOG NIET

Gemiddelden Nederland

© At Osborne

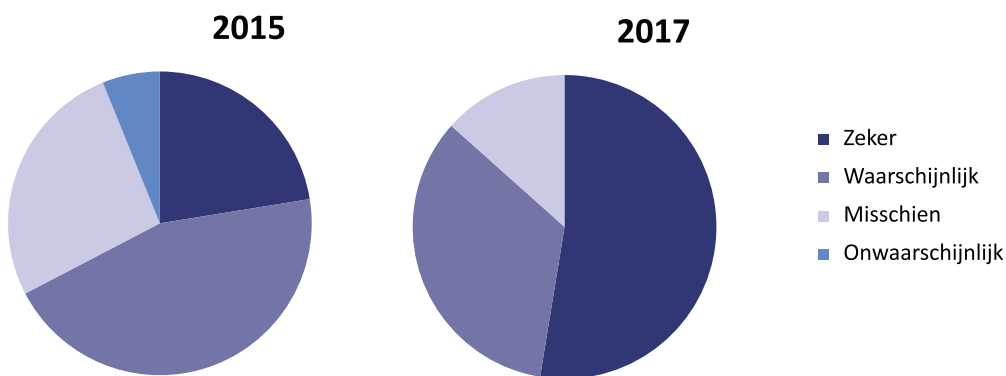
Van plannen tot implementatie

Klimaatadaptatie blijft hangen bij plannenmakerij en komt maar in beperkte mate tot daadwerkelijke implementatie en uitvoering. De analyse van de enquêteresultaten laat zien dat vooral beleidsmakers en bestuurders het belang van klimaatadaptatie benadrukken. Klimaatadaptatie komt voornamelijk aan bod in beleidsprogramma's en speelt een belangrijke rol binnen de planvorming van gemeenten. Echter, kijkend naar de ambtelijke organisatie van gemeenten, wordt klimaatadaptatie vaak nog niet expliciet belegd. Een gevolg hiervan is dat niet iedereen uit de gemeentelijke organisatie dezelfde visie heeft. De meeste respondenten gaven aan dat klimaatadaptatie slechts leeft onder 'enkele collega's' en dat het nauwelijks als expliciet onderwerp opgenomen is in hun functie. De enkeling waarbij klimaatadaptatie wel leeft, probeert zijn ervaringen en visies zoveel mogelijk te delen met collega's, andere gemeenten en externe organisaties.

De uitkomsten laten zien dat de integratie van klimaatadaptatie binnen gemeenten voornamelijk geïnitieerd wordt door beleidsmakers en weinig vanuit de operationele werkpraktijk. De betrokkenheid binnen gemeenten is wel flink gestegen in de afgelopen twee jaar. We zien dat dit voornamelijk te danken is aan bestuurders en beleidsmakers. Zij erkennen steeds vaker de urgentie van klimaatadaptatie. Juist hierdoor begint het thema meer te leven.

De vraag is of de werkvloer daarmee in de breedte voldoende raakt aangehaakt en of sprake is van voldoende sturing en beïnvloeding om klimaatadaptatie een breed gedragen onderwerp in een gemeenten te laten worden. Op de werkvloer lijkt klimaatadaptatie soms nog een vaag begrip en hebben ze de consequenties en urgentie van klimaatverandering nog niet goed voor ogen. Bestuurlijke ambities krijgen daarmee niet zonder meer navolging.

Over het algemeen lijken grote gemeenten de urgentie van klimaatadaptatie meer te erkennen en zijn ze meer betrokken dan kleinere gemeenten. Dit heeft voornamelijk te maken met de grootte van de gemeentelijke organisaties wat hen zowel financieel als qua personeel meer mogelijkheden biedt om klimaatadaptatie expliciet te koppelen aan taken en verantwoordelijkheden. Uiteindelijk leidt dit ook tot een grotere betrokkenheid en meer verantwoordelijkheidsgevoel onder ambtenaren, wat de kans op implementatie van klimaatadaptatiemaatregelen zal verhogen.

Verwachte stijging in het aantal klimaatadaptatie-gerelateerde projecten

© At Osborne

Klimaatadaptatie in projecten

De toenemende erkenning van het belang van klimaatadaptatie is ook terug te zien in het aantal verwachte projecten omtrent klimaatadaptatie in de nabije toekomst. Bovenstaande figuur geeft aan hoeveel gemeenten een stijging in het aantal klimaatadaptatie-gerelateerde projecten verwachten in de komende 5 jaar. In 2015 was de meerderheid van de respondenten van mening dat er slechts 'misschien' tot 'waarschijnlijk' een stijging in projecten te verwachten is. Door toenemende aandacht voor klimaatadaptatie en erkenning van de urgentie van het probleem, is deze mening aanzienlijk verbeterd in 2017. De meerderheid is er nu zeker van dat een stijging te verwachten is en de respondenten vindt het zeker waarschijnlijk dat het aantal klimaatadaptatie-gerelateerde projecten stijgt.

Niet alleen het aantal verwachte projecten omtrent klimaatadaptatie stijgt, ook de rol van klimaatadaptatie binnen projecten en procedures verandert. Klimaatadaptatie heeft de laatste jaren steeds meer draagvlak gevonden en de praktijk leert dat er binnen projecten meer vraag is naar klimaatbewuste maatregelen. Steeds meer gemeenten lijken zich bewust te zijn van de voordelen van het integreren van klimaatadaptatie in projecten. Zo is klimaatadaptatie steeds vaker een afwegingscriterium bij de planvorming van ruimtelijke projecten.

Conclusie

Klimaatadaptatie lijkt levendiger dan 2 jaar geleden. Toch moet er geconcludeerd worden dat klimaatadaptatie slechts af en toe een structurele rol speelt binnen gemeentebesturen dat het nog lang geen leidend thema is. Klimaatadaptatie blijft nog te vaak enkel een ambitie en visie van bestuurders en beleidsmakers en komt vaak nog niet tot daadwerkelijke realisatie en implementatie. Bestuurders en beleidsmakers moeten meer aandacht besteden aan brede betrokkenheid in de organisatie en zich niet alleen focussen op de plannen voor klimaatadaptatie, maar zich ook richten op de daadwerkelijke uitvoering hiervan. Het uitstellen van klimaatadaptatie

'Onze ervaringen in de IJssel-Vechtdelta leren dat een stevige verbinding tussen bestuur, beleid, stadsontwikkeling en stadsbeheer een essentiële basis is om klimaatambities snel tot uitvoering te brengen. Ieder geslaagd project, klein of groot is een hefboom voor vele daarna.'

Joost Rengers - Managing Consultant Water en Duurzame Leefomgeving, AT Osborne

werkwijze heeft namelijk consequenties. Inwoners lopen onnodig risico geconfronteerd te worden met de gevolgen van klimaatverandering. Denk hierbij aan toenemende wateroverlast als gevolg van toenemende hevige regenval, of uitval van voorzieningen als gevolg van langdurige hitte. In Frankrijk zelfs bij een recente extreme hittegolf een sterke toename van het aantal sterftegevallen onder ouderen. Door een reactieve instelling lopen gemeenten eigenlijk achter de feiten aan en leidt het vaak tot last-minute implementatie van maatregelen als zich al veel schade heeft voorgedaan. Uit financieel oogpunt leiden last-minute maatregelen vaak tot onnodig hoge kosten en beperkt het de mogelijkheden van implementatie doordat kansen, bijvoorbeeld bij ruimtelijke herinrichting, niet zijn benut. Hierbij moeten ook de kosten van schade, als gevolg van geen of late adaptatie, zeker niet over het hoofd gezien worden. Uit een studie van Deltares (2012) blijkt zelfs dat wanneer klimaatadaptatie uitblijft, het schaderisico zo'n 71 miljard euro zal bedragen in 2050. Kortom, gemeenten hebben er op allerlei vlakken baat bij om snel meer focus te leggen op klimaatadaptatie om hun inwoners hoge kosten en lasten op termijn te besparen. De urgentie van klimaatadaptatie vraagt namelijk om een leidende rol!

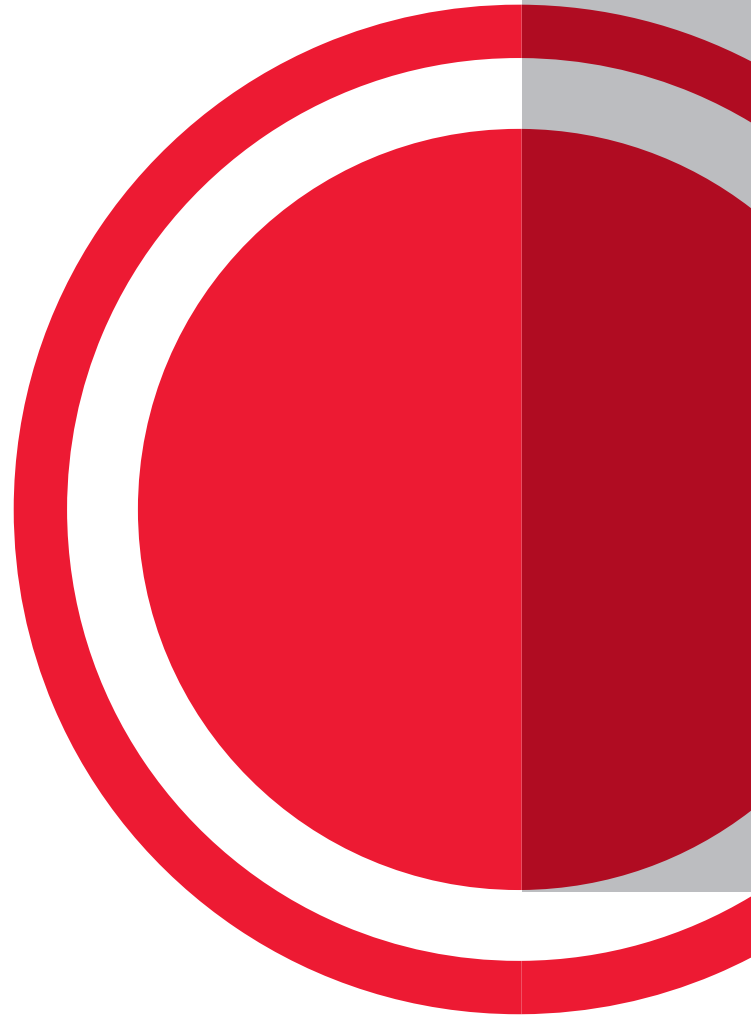
Technische feiten

De cijfers van het onderzoek uit 2017 laten veel stijgingen zien ten opzichte van 2015. Het aantal respondenten is gestegen van 49 gemeenten naar 97 gemeenten en de gemiddelde score is sinds 2015 gestegen van 46,9% naar 56,2% in 2017. Er is een grote variatie tussen gemeenten, van 12,6% bij kleine gemeenten tot 92,9% bij grote gemeenten. Binnen provincies is deze variatie wat beperkter, provincie Flevoland scoort met gemiddeld 68,7% het hoogst van alle provincies, provincie Zeeland scoort met 45,1% het laagst.

Inhoudelijk gezien scoort het aspect 'procedures' het best met 62,5% en het aspect 'taken & verantwoordelijkheden' het laagst met 42,4%. Kijkend naar stijgingen in de afgelopen twee jaar, ligt de verdeling anders. Het aspect betrokkenheid steeg gemiddeld het meeste met 29,7% ten opzichte van 2015, het aspect procedures steeg het minste met 12%. Opvallend is dat de aspecten die relatief hoog scoorden in 2015, de minste stijging laten zien en vice versa.

'Gemeentes zijn zich steeds meer bewust van klimaatverandering. Ze kunnen echter nog veel meer doen om de flexibiliteit en robuustheid van klimaatmaatregelen te vergroten door het toepassen van een integrale samenwerkende aanpak binnen en buiten de gemeente, waarin een focus op leren van data, gebeurtenissen en elkaar centraal staat.'

Wieke Pot, Wageningen University and Research

© 2017, AT Osborne

November 2017

AT Osborne

Postbus 168

3740 AD Baarn

(035) 543 43 43

www.atosborne.nl